

Posudek oponentky na diplomovou práci Zdeňka Slámy

Student si zvolil jako téma práce komentovaný překlad románu C. S. Forestera *The Good Shepherd*. Jde o poměrně náročný beletristický text, v němž jsou jednak hojně zastoupeny terminologické problémy a jednak je třeba se vyrovnávat s poměrně osobitým stylem vyprávění, častými přechody mezi vypravěčským pásmem a polopřímou řečí a zejména v úvodu také s poetickou funkcí textu.

Komentář:

Jak úvodní kapitoly pojednávající o stylu románu obecně a o jeho autorovi, tak zejména komentář k hlavním překladatelským problémům hodnotím velmi kladně – obecná reflexe Foresterova stylu v románu i výběr problémů k podrobnějšímu komentování obsahují mnoho relevantních postřehů a autorova argumentace v nich je promyšlená a přesvědčivá. U některých otázek bych se možná na jeho místě rozhodla odlišně, ale respektuji jeho volbu. Mám-li uvést příklad, u biblických citací bych možná osobně byla eklektičtější a dbala více na to, jak daná citace zapadá do kontextu, než na to, aby všechny citace pocházely z téhož překladu Bible (v našem velmi sekularizovaném prostředí, kde se dá předpokládat, že podstatná část čtenářů si nevybaví k citaci žádný širší biblický kontext a bude zcela závislá na smyslu, jaký dává ve Foresterově textu, má podle mě takové rozhodnutí své opodstatnění, ale je možné, že by konkrétně v případech, které se vyskytují v textu, ani občasné sáhnutí po kralickém či jiném vydání žádné výrazné vylepšení nepřineslo a že i tento fakt nakonec přivedl autora k jednotnému užívání ekumenického překladu). Jediný problém, který v komentáři podle mě měl být reflektován výrazněji, jsou přechody mezi pásmem vypravěče a perspektivou postavy a případné mísení a prolínání obou perspektiv. Právě v tomto ohledu – a i obecněji ve výběru a používání slovesných časů (nebo někdy způsobu) – je ale problematický sám překlad, a proto se této otázce budu věnovat výrazněji níže.

Jazyková úroveň komentáře je dobrá, vytkla bych jen občasné zbytečné anglicismy (důsledné užívání sousloví *interní monolog* namísto tradičního *vnitřního monologu*, nadužívání či spíše chybné užívání adjektiva *prominentní* ve smyslu *významný, podstatný, hojně se vyskytující* (např. s. 82: *Asi nejprominentnějším jménem, u něž jsme řešili otázku skloňování...*) O něco častěji než formulační neobratnosti se vyskytují čistě technické chyby – chybějící čárky, překlapy apod. – nicméně jejich frekvence je ještě v přijatelné normě a rozhodně při vnímání komentáře nijak výrazně neruší, i proto, že jeho obsahová kvalita je nesporná. Sám komentář bych jednoznačně hodnotila známkou výborně.

Překlad:

K překladu mám mnohem více připomínek než k komentáři – jsem si naprosto vědoma toho, že text je obtížný skutečně v mnoha směrech a mám velké uznání pro ty pasáže, kde se autorovi podařilo se s jeho úskalími vypořádat dobře, ale vzhledem k autorovým ambicím se překlad případně pokusit uplatnit v nakladatelství považuji za důležité se zevrubně věnovat především tomu, co je třeba vylepšit.

Gramatika:

Za jeden z nejvýznamnějších problémů, které prolínají celým textem a přinejmenším mne silně ruší, považuji opakované výskyty chybného času zejména ve vedlejších větách. – na některých místech jde o zjevné kopírování anglické souslednosti (tučným písmem vyznačuji jak slovesa v hlavních větách, tak chybné tvary ve větách vedlejších – ty pak vyznačuji přeškrtnutím):

s. 34 – ještě snazší bylo mít pochybnosti o tom, která změna kurzu **byla je** na řadě

s. 38 - A pak se mohl umýt a převléct, ačkoli mu **připadalo** velice podivné, že to **dělat dělá až teď**, a ne hned ráno. (...) Byla to pasáž z třinácté kapitoly Listu Židům. **Vyjadřovala, že vstupoval vstupuje** do nové etapy své cesty tímto dočasným světem.

s. 50 – Sonar byl nechvalně proslulý tím, jak dokázal být nespolehlivý (*The inconsistency of the sonar was notorious*). I zde by bylo možná lepší obecné „dokáže“, které dané riziko více zpřítomňuje, ale chyba to není. Pravděpodobnost, že James ve skutečnosti **nepronásledoval** ponorku, nebyla nijak zanedbatelná. (s. 27-28: *There was much more than a faint chance that James was pursuing something that was not a submarine.*) Zde už jde jednoznačně o chybu: Krause uvažuje, zda má loď z právě probíhajícího pronásledování odvolat, čili správná varianta je jednoznačně **nepronásleduje** – kdybychom cvičně přeložili úsek s obráceným postavením vět v souvětí, tak jak jsou v originále, vyvstalo by nepatřičné přenašeni souslednostního préterita do češtiny možná ještě zřetelněji: Nebylo vůbec nepravděpodobné, že James ~~pronásledoval~~ **pronásleduje** něco jiného než ponorku).

s. 63 – Když začali hlásit vzdálenost namísto mil v tisících yardů, **znamenal to, že nepřítel byl je** takřka na dostřel (...**was the proof that enemy was almost within range**)

I jinde (kde v originále není v hlavní větě nutně préteritum nebo vůbec nejde o dvě věty v souvětí) jako by si autor při formulaci překladové varianty neuvědomoval, že čeština funguje na principu relativních časů v závislých obsahových větách, a pokud je jejich děj současný ději věty hlavní (byť by ten byl, tak jako v některých příkladech níže, jen hypoteticky předjímaný), je třeba v nich použít přítomný čas:

s. 53 – Jak se tak Krause díval, **viděl, jak se** jedna z nejvzdálenějších lodí **otáčela otáčí**, až se k němu obrátila zádi. (*As Krause watched he saw one of the most distant ships turning...*)

s. 60 – Nikdo, kdo slyšel onen plochý (sic!) hlas, **by nehádal**, že v Krausovi **vřelo** vzrušení, které jej **mohlo** přemoci, pokud by se jen na okamžik přestal ovládat. (*No one could guess from that flat voice the excitement which boiled within him, which could master him if he relaxed that self-control for an instant.*)

Správněji: Nikdo, kdo slyšel onen monotónní hlas, **by nehádal**, že v Krausovi **vře** vzrušení, které jej **může** přemoci, pokud by se jen na okamžik **přestal** ovládat. V poslední větě souvětí je v češtině kondicionál vhodnější než tvar *prestane* čistě proto, aby nedošlo ke zmatení podmětů.

s. 64 – **Bylo vidět, že dychtili dychtí** po boji. (*They certainly were keen.*)

s. 33 – Navíc pokud je člověk pozoroval delší dobu, **tak si všiml, že** v dlouhých, nepravidelných intervalech **měnily mění** kurz (...) Navzdory těmto změnám v kurzu **by ale každému pozorovateli muselo být brzy jasné, že** tato masa lodí ve výsledku **směřovala směruje** na východ, odhodlaně a neměnně, a s každou uplynulou hodinou **urazila urazí** několik z oněch tisíců mil, které ležely mezi nimi a jejich cílem na východě, ať už byl jakýkoli. Všechny lodě poháněl stejný duch. Přesto by ale nepřetržitě pozorování také **odhalilo, že** řídicí duch **nebyl není** neomylný, že lodě **nebyly nejsou** bezchybné.

Takovéto nedůslednosti ve správném používání časů jdou navíc – např. v posledně citovaném příkladu – dokonale proti smyslu uvedených pasáží, jímž je samozřejmě snaha vtáhnout čtenáře do děje a dát mu pocítit, že ačkoli je děj vyprávěn klasicky v minulém čase, v jeho lineárně líčeném průběhu jsou určité možnosti otevřené souběžně a rozhoduje se mezi nimi „právě teď“, určité hrozby se sice nemusejí, ale zároveň *mohou* uskutečnit (protože řídicí duch **není** neomylný a lodě **nejsou** bezchybné) – a vše závisí na protagonistech, tady a teď. (Velmi zajímavou otázkou, na niž podle mě není jednoznačná odpověď, je to, zda by se měl čas povinně „relativizovat“, tedy zpřítomnit, i v závislých větách dále rozvíjejících první větu závislou, v níž je tento posun obligatorní – tedy zda by bylo lepší přeložit **by ale každému pozorovateli muselo být brzy jasné, že...urazí** několik z oněch tisíců mil, které **leží** mezi nimi a jejich cílem na východě, ať už **je** jakýkoli. Toto řešení jistě dává smysl a více děj pro čtenáře aktualizuje; na druhou stranu ponechání minulých

časů ve vzdáleněji závislých větách – viz varianta výše – umožňuje posléze jemnější návrat do základního rámce textu, kterým je vyprávění v minulém čase a kterým odstavec končí (viz poslední větu v préteritu *Všechny lodě poháněl stejný duch.*)

Na jiném místě narazíme pro změnu na chybné užití slovesného způsobu. Někde jde o záměnu minulého času a kondicionálu (*could*) – na s. 24 originálu je autor spíše v Krausově hlavě a nespekuluje o *hypotetickém* pozorovateli námořního konvoje, takže větu *But conditions in the convoy could generally be described as good* má větší smysl překládat jako *Celkově by se ale dalo říct, že konvoj byl je v dobrém stavu* (opět také vidíme ignorování zákonitostí relativních časů). Jindy zase autor *would* originálu, který vzhledem k posunu časů v polopřímé řeči indukuje budoucnost (*would be a poor compromise*), mylně překládá kondicionálem. Vzbuzuje tak dojem, že Krause při svém uvažování vylučuje jako neperspektivní krok, který se ve skutečnosti právě chystá udělat – mezi dvěma polovinami souvětí tak vzniká rozpor:

***Sebelepší snaha* pokrýt tuto půlkruhovou zónu pouhými dvěma loděmi ~~by~~ **byl** ubohý kompromis, přesto ale bylo třeba takovou snahu vynaložit. Krause opět promluvil do telefonu.**

Zde má překladatel dvě možnosti – buď se rozhodne přejít zcela do hlavy postavy, a pak je asi nejlepší přesunout první sloveso do budoucího času a druhé do přítomného času (*I když se bude sebevíc snažit...bude to ubohý kompromis... přesto je třeba takovou snahu vynaložit*). Nebo – což by byla možná preferovaná varianta – může zůstat v minulém čase, plynule navazujícím na předchozí líčení, ale pak by měl první část souvětí formulovat jemněji, tak, aby odrážela Krausův „povzdech“ nad neoddiskutovatelnými fakty, ale neodsouvala popisovaný děj do čistě hypotetické roviny, jako to činí kondicionál: *sebelepší snaha ... nemohla být nic víc než ubohý kompromis, přesto ale bylo třeba takovou snahu vynaložit*.

Právě takováto neustálá vzájemná koordinace slovesných časů a způsobů tak, aby líčení jako celek i jednotlivé psychologické nuance Krausova rozhodování a uvažování dávaly smysl, je dle mého názoru jedním z nejobtížnějších aspektů textu a fakt, že se autor tomuto aspektu více nevěnuje v komentáři, naznačuje (stejně jako výše uvedené nedostatky v překladu samotném), že ho podcenil. K základnímu zopakování principu relativních časů v obsahových větách následujících po větách s významem oznamování, myšlení, smyslového vnímání či citového prožívání doporučuji článek J. Bečky „O relativních a subjektivních časech v češtině“ z roku 1975:
<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5854>

Dalším problémem, který souvisí s právě popisovanou problematikou, je fakt, že v pasážích, jejichž obsah a formulace naznačují, že se nacházíme v Krausově hlavě nebo je vyprávění přinejmenším silně zabarveno jeho perspektivou, by nemělo být v překladu v podmětu Krausovo jméno, není-li v originále – ostatně právě jeho výskyt či *ne-výskyt* v konkrétních úvahových pasážích originálu je zásadním vodítkem pro určování toho, nakolik objektivně (jméno *Krause* v podmětu), nebo naopak subjektivně (absence výslovných odkazů na „*Krause*“) je autor chce pojímat.

Příkladem takové pasáže je nejdelší odstavec na s. 27 originálu. Pravděpodobně už od jeho čtvrté věty (vzhledem k indikacím jako *she must be more than three miles from her station now*) jsme v Krausově subjektivní perspektivě a v originále se na něj odkazuje pouze jako na *he*. Překladatel ovšem celou pasáž objektivizuje a dvakrát mluví o „Krausovi“. Naprosto rozumím tomu, že vzhledem k nevyjádřenosti podmětu vzniká při vynechávání jména v češtině větší riziko, že „Krausovy“ děje budou přisuzovány jinému maskulinnímu podmětu (zde konkrétně lodi *James*) – přesto se domnívám, že je třeba se pokusit takový problém řešit jinak než potlačením efektu polopřímé řeči (například dát do podmětu problematické věty slovo *rychlost*, aby ke kolizi maskulinních podmětů nedošlo).

Mylné interpretace dílčích pasáží a přehlédnutí:

K půvabné, byť naprosto omluvitelné chybě došlo v dialogu mezi Krausem a signalistou na s. 57. Signalista má před vysláním zprávy opakovat její přesné znění, ale když si Krause uvědomí, že by v zájmu hladké spolupráce měl zprávu formulovat zdvořileji a žádá ho, aby ji ještě neodesílal, překladatel přes přesnou reprodukci uvozovek omylem jako součást zprávy opakuje i Krausovu výzvu k posečkání, která je adresována signalistovi samotnému a v replice signalisty v originále pochopitelně není (pro přehlednost zabarvuji text samotné zprávy):

„Odpověď: ‚Velitel doprovodu veliteli konvoje. Zahájíme pronásledování.‘ “
„Velitel doprovodu veliteli konvoje. Zahájíme pronásledování.‘ Rozkaz, kapitáne.“
„Počkejte. ‚Zahájíme pronásledování. Děkuji.‘ “
„**Počkejte.** ‚Zahájíme pronásledování. Děkuji.‘ Rozkaz, kapitáne.“

s. 61 - Nebýt několika odsouzeníhodných incidentů v San Pedru, když měl McAlister krátce po třicítce, dotáhl by to už dávno na poddůstojníka. Ze suchého tónu, jakým zopakoval Krausův rozkaz, **by nikdo nevyčetl, že ten šilený rváč v sobě měl několik sklenek alkoholu.** Zde se na první pohled zdá, že jde o jednu z mnoha gramatických chyb v časech (*měl místo má*). Ve skutečnosti jde krom toho ještě o významový omyl (*no one would imagine the fighting madman he had been with liquor in him*, tj. *nikdo by neuhádl, jaký to býval zuřivý rváč, když se napil*). Na Krausově lodi by asi běžně posádka nepila ve službě.

s. 62 – Watsonův rázný rozkaz *ale v napjaté atmosféře přeplněné kormidelny zazněl jako startovní výstřel (Watson's sharp order had been as startling as a pistol shot...)*. Startovní výstřel má jiné konotace a vzbuzuje jiná očekávání ohledně dalšího děje; *startle* znamená vylekat, vyvést z míry.

Drobnější významová neobratnost:

s. 35 – *přestože tam s nimi byli i muži, kteří onu myšlenku nesdíleli, kteří čelili těm nebezpečím (were amid those perils) z jiných důvodů či bezdůvodně* – zde je překlad „pasivního“ *were amid those perils* slovesem *čelili* příliš aktivní a příliš sugeruje rozhodnost a nějakou míru reflexe, než aby po něm následovalo *bezdůvodně* (jde-li o srovnání mužů, kteří si uvědomovali význam toho zač bojují, s těmi, kteří tento širší kontext nevnímali). Lepší by bylo např. *kteří se uprostřed těchto nebezpečí ocitli z jiných důvodů nebo náhodně*.

Styl:

V překladu je poměrně dost **slovosledných nedotažeností**, byť většinou drobnějších (dám autorovi případně nahlédnout do poznámek v tištěné verzi). Zde jen několik příkladů:

s. 47 – od věty *Hlídky byly na svých stanovištích...* jsou hlídky (nebo jedna každá z nich) neustále podmětem a jejich činnost hlavním tématem tří po sobě jdoucích vět. Přesto je ve čtvrté větě překladatel klade rušivě do rématu: *Krause pohledem krátce zkontroloval hlídky*.

s. 59 – *První důstojník se hlásil potrubním telefonem z navigační místnosti / The executive officer was reporting by voice tube from the chartroom below.* Zde jde o zcela novou postavu, nadporučíka Colea, o němž dosud nebyla ani zmínka, takže na místě je přesně opačný slovosled: *Z navigační místnosti se potrubním telefonem hlásil první důstojník*. Fakt, že v originále je určitý člen, by překladatele neměl zmást – v tomto případě je čistě důsledkem toho, že na lodi je *jediný* první důstojník, čili jde o singulární referenci.

Zvláštní se mi jevil slovosled na začátku hlavních vět následujících po větě vedlejší v některých souvětích:

s. 39 – *Zatímco Krausovy oči spočívaly na Jamesovi, se z telefonu ozvala odpověď.*

s. 41 – *Ačkoli nikdy ani neslyšel ostrý výstřel, mu hříčka vojenské hierarchie dala velení nad mladými otrlými kapitány jiných národností...*

Domnívám se, že autor v takovýchto případech zachází se slovosledem hlavní věty tak, jako by jí předcházel pouze (s ní těsně syntakticky propojený) *větný člen*, nikoli celá vedlejší věta. Stačí přeformulovat a uvědomíme si rozdíl: **Navzdory faktu, že nikdy ani neslyšel ostrý výstřel, mu hříčka vojenské hierarchie dala velení nad mladými otrlými kapitány jiných národností...** Jakmile necháme takto ve hlavní struktuře pouze příslovečné určení přípustky (byť i dále rozvíté vedlejší větou – za níž si ale můžeme dosadit jen X, *navzdory faktu X*), je autorův slovosled hlavní věty na místě. V tom typu souvětí, který použil, ovšem přirozený není a stylisticky vhodnější varianta je ta, která umožňuje udělat v duchu po vedlejší větě intonační pauzu a vsřebat její obsah samostatně a v klidu, neboť není začleněn do struktury věty hlavní, a nemusí se tedy číst v těsném intonačním sepětí s ní (byť bychom „intonovali“ jen v duchu): *Ačkoli nikdy ani neslyšel ostrý výstřel, hříčka vojenské hierarchie mu dala velení nad mladými otrlými kapitány jiných národností...* Na závěr nemohu nezmínit sémantický aspekt – *hříčkou vojenské hierarchie* (analogicky k „hříčce vln“) by byl spíše někdo (něco) vojenské hierarchii zcela vydaný napospas. Vzhledem k tomu, že slovo *rozmar* už je použito v předchozí větě, by se dalo uvažovat třeba i o trochu vyhraněnější interpretaci *freak* jakožto *prank* (OED 2.b) *Ačkoli sám nikdy ani neslyšel ostrý výstřel, pravidla vojenské hierarchie si s ním zlomyslně zahrála a přiřkla mu velení nad mladými otrlými kapitány jiných národností* (nebo *pravidla vojenské hierarchie mu jako naschvál přiřkla velení...*)

Tu a tam se objeví **mechanické kopírování nominálních struktur**, které jsou v angličtině podstatně méně příznakové než v češtině:

matters of prime importance – záležitosti přední důležitosti (zde je neobratnost umocněna nechtěnou zvukovou ozvěnou)

s. 36 – *Ale fakt, že fregatní kapitán Krause vážil sedmdesát kilogramů, mohl být značně důležitý. Mohl by být jistým měřítkem rychlosti, se kterou dovede v případě nebezpečí doběhnout na můstek...* (*it could be a measure of the speed with which he could reach the bridge in an emergency...*)

V češtině se běhá spíše vysokou rychlostí, než s vysokou rychlostí (a *jakou*, nikoli *kteřou* – nevybíráme z předdefinované skupiny), tj. prvním krokem k přirozenější formulaci by mohlo být už *jistým měřítkem toho, jakou rychlostí dovede...* Celá konstrukce by se ale dala přeformulovat i tak, aby hmotnost nebyla „měřítkem rychlosti“, ale něčím pro cílový jazyk přirozenějším, přičemž nemusíme zapomínat na existenci sloves a adverbíí, do nichž se dá sémantika nominálních frází snadno převádět, a v tomto případě i na to, že hlavní sémantický důraz slova *speed* není v tom, *jakou rychlostí kapitán běžel*, ale jde spíš o to, jak dlouho by mu to na můstek trvalo, tj. o výsledek děje: *Ale fakt, že fregatní kapitán Krause vážil sedmdesát kilogramů, mohl být značně důležitý. Možná se podle něj dalo určit, jak rychle dokáže v případě nebezpečí doběhnout na můstek.* X is a measure of Y je opět v angličtině tak frekventovaný a bezpříznakový způsob vyjádření, že není úplně ideální ho vždy převádět doslovným kopírováním.

Z drobných stylistických neobratností nemůžu neuvést jednu, která je předmětem mého až roztomile věčného sporu s autorem, – totiž dodávání „tak“ na začátek hlavních vět následujících po větě podmínkové. Nemohu si pomoci, ale věty typu **...pokud by přestaly provádět tyto manévry a začaly dodržovat větší, bezpečné rozestupy, tak by na sebe přivolaly ještě větší katastrofu** (s. 34–35) bych jako redaktorka vždy měla tendenci upravovat (i s další optimalizací slovosledu na začátku, byť o tu primárně nejde) na podobu bez „tak“ nebo s fakultativním „tak“ v jiné pozici: ***pokud by tyto manévry přestaly provádět a začaly dodržovat větší, bezpečné rozestupy, přivolaly by (tím/tak) na sebe ještě větší katastrofu.***

Větná struktura na s. 35 na mne působila při prvním čtení jako anakolut:

Starali se o to, aby se lodní šrouby otáčely, aby lodě zůstaly na hladině, aby byly v provozuschopném stavu, ze svých míst dohlíželi na jejich bezpečí, nebo aby byl dostatek jídla pro ty, kteří měli tyto úkoly na starosti.

Vedlejší věta o dostatku jídla může sice teoreticky navazovat i na to, co jí předchází, ale tato návaznost je dost klopotná (chybí *dohlíželi... na to, aby*), takže člověk přirozeně vnímá ono poslední *aby* spíše jako pokračování předchozí řady a předchozí vloženu větu o dohlížení jako neorganické přerušení onoho řetězce předmětných vět. Tato věta je navíc podle mého názoru přeložena nesprávně – nevztahuje se *in their stations* spíš k pozicím lodí samotných (v rámci řad konvoje), které přece bylo tak důležité i za pohybu udržovat?

Frekvence vztažného zájmena *který* je někdy na hranici únosnosti, např. na s. 35 je třetí odstavec, jen o málo delší než šest řádků, kde se vztažné *který* vyskytuje *šestkrát* plus k tomu ještě *čtyřikrát* neurčité zájmeno *někteří*. Přitom by se dalo naprosto jednoduše obměňovat s tvary zájmena *jenž*, přinejmenším na dvou třech místech, kde nejde o výrazný a záměrný paralelismus.

Interference a nevhodné lexikální volby:

s. 35 – *že by trpěli nejen oni, ale celá lidská rasa* (lidské pokolení? lidstvo? všichni lidé?)

s. 34 – *od chvíle, kdy člověk zhotovil první pazourek (chipped the first flint)* – pazourek je sedimentární forma křemene a minerály se nezhotovují – možná *zhotovil první pazourkový hrot*, nebo *rozštípl/rozbil první pazourek*.

s. 37 – *...ve válce rozhodují charakter a osobnost velitele často spíše než materiální drobnosti (minor questions of material)* – přestože se v předchozím textu nemluví výslovně o válečné výzbroji, domnívám se, že tu je *material* použito jako varianta slova *matériel* (viz substantivní heslo *material* v OED, význam 5, klasifikováno sice jako vzácné, ale registrován výskyt např. z roku 1986). Přece jen mluvíme o veliteli válečné lodi, takže dává smysl srovnávat lidský faktor s faktorem materiálové převahy.

s. 45 – *Zároveň si ale uložil do paměti mentální poznámku o tomto incidentu...* V originále ani *mental note* není (*his memory made a note of the incident*), jde tedy spíše o interferenci z anglické frazeologie obecně.

s. 56, 60, 65 – všude na těchto stranách se Krausovi přisuzuje **plochý (!) hlas (flat voice)**. Jde o nepatřičnou interferenci z angličtiny – *flat (tone of) voice* je běžné, velmi málo příznakové spojení a znamená hlas monotónní, tedy bez větších intonačních výkyvů směrem nahoru či dolů (zvukový vjem se tu přenáší na vizuální vjem ploché křivky grafu).

s. 55 – *Zastavil se a chvíli přemýšlel, ale pak si vzpomněl, že mluví s kanadskou lodí a že nehrozí, že by frázi, kterou chtěl použít, nepochopila...* Lépe asi *obrat* – to, že na ÚTRL běžně mluvíme o nominálních frázích, ještě neznamená, že *fráze* v běžném, nespécializovaném jazyce ztratila svůj primární význam „otřepaný/nabubřelý výrok“.

s. 56 – „*Ano, vafhass,*“ řekl Krause podrážděně. *Bylo to slangové označení pro VFHSS, vysokofrekvenční hledač směru signálu a jeho signalista na něj nikdy nenarazil.* Zde nejde o interferenci přímo z textu (v originále není *never met*), ale (zřejmě) spíš z úzu, který nás obklopuje a který už je interferencemi poznamenaný. Když jsem větu četla poprvé, nejprve jsem nerozuměla – až pak jsem pochopila, že její konec znamená, že se s daným výrazem *signalista ještě nesetkal/ještě na něj nenarazil*. Nejde o to, že by ve větě nemohlo být *nikdy*, ale pokud tam je *jen* slovo *nikdy* (bez *ještě*), vzbuzuje to spíš dojem, že se *signalista opakovaně* (tj. zde vědomě) pokoušel na *vafhass* „narazit“ a nedařilo se mu to (srovnej rozdíl mezi *ještě to neudělal* a *nikdy to neudělal*).

s. 59 - *Bylo potřeba varovat osádky děl a stojanů s hlubinnými náložemi, aby byly připraveny okamžitě zareagovat.* Anglické *warn* má širší sémantiku (která zahrnuje takové případy jako *He warned me of his visit – Předem mě na svou návštěvu upozornil. Upozornit (že mají být připraveny)* by byla adekvátní volba i ve výše uvedeném případě (jde o útok na zatím nic netušící ponorku, nikoli o obrannou reakci,

takže *varování* opravdu není na místě). V češtině *varujeme* někoho buď před působením někoho jiného, nebo ho *varujeme*, aby sám něco *nedělal*, nikoli aby něco *udělal*.

Na závěr tohoto výčtu chci uvést, že se samozřejmě v překladu najdou celé stránky, k nimž bych neměla připomínky, a celkově bych jej vzhledem k obtížnosti předlohy nehodnotila hůře než známkou velmi dobře. Myslím nicméně, že si zaslouží ještě důkladnou redakci, a zejména kvůli častému nerespektování principu relativních časů v češtině, což je velmi elementární gramatická chyba, nemohu ani pro celkové hodnocení diplomové práce navrhnout lepší známku než **velmi dobře**, přestože mne to osobně mrzí, protože autora znám jako citlivého a přemýšlivého překladatele, jeho volbu textu hodnotím jako nesmírně zajímavou a komentář jako vynikající.

V Praze dne 6. 9. 2023

Mgr. Zuzana Št'astná, Ph.D.